

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ars versificatoria Joannis Despauterij Niniuitæ Bergarum
apud Dium Guinnocum Ludimagistri**

**Spauter, Johannes de
Argentorat., Anno M.D.XII.**

VD16 D 630

Ioannis Despauterij Niniuitæ in artem Versificatoria[m] Pręfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70847](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70847)

Ioannis Despauterij Niniuitæ in ar/
tem Versificatoriã Prefatio.

Ioannes Despauterius Niniuita, Gæorgio Haloino nobilissi
mo heroi & vndecūq; doctissimo domino Haloing domus
ac ditionis, cōmuni litteratorū patrono, musarum delicijs,
ac suo Meccenati humanissimo, Salutem dicit plurimam.

Ritem versificatoriam (quam stichologian græci *Stichologia*
vocat) literaturæ partem, vt difficillimã ita lon
ge præcellentissimã, & poetis in primis necessari
am, sex annis, vehementi labore inter quotidia
nas occupatiōes elucubratam, tuo nomini con
secrare nobilissime domine, ausus sum. Vtinã ei
usmodi, vt vel tuis in nos meritis, vel meo erga te studio, respon
deat. Noui ego delicatissimū tuum palatum, noui acerrimam cen
suram, cui nihil non exactissimū placeat. Vellem equidem celsitu
dini tuæ meliora deuouere, quod quum non possim, ferenda pu
to Meccenati meo qualiacunq; munuscula. Nam (vt Plinius ait)
& dijs lacte rustici, multaq; gentes supplicant, & mola tantum sal
sulant qui nō habent thura. Dabis igitur (vt spero) audaciæ no
stræ veniã, nempe soles meos esse aliquid putare nugas. Non adeo
sum mihi Suffenus, vt nesciam artem meam esse imperfectam, ta
men audendum est, quia nostra præcepta (vt Columellæ verbis
vtar) non consummare sciētiam, sed adiuuare promittunt. Nam
(vt idem ait, & me plurimū consolatur) in omni genere sciētiae
& summis admiratio veneratioq; & inferioribus merita laus cō
tingit. Erunt fortassis nonnulli sophistæ vel poetafri, pseudogra
phi, physiologi, legulei, sacrificuli, asophi, plani & tenebrones,
qui cauillabuntur hanc artem tenuiorem esse, q̄ quæ tanto viro
dedicari debuerit. Verum hi tuo iudicio, vehementer errant, vt
qui scias ipsos orbis dominatores hanc artem vt excellentissimã
summoq; excoluisse. Augustū dico & Germanicū, & alios multos
Dedecerēt pfecto te v̄ aliū quēuis nobilē, istorū grāmatistice mere
nuge, nullis scilicet innixa veterū monumētis, sed suis ab ignorātia
pfectis regulis fatuis etymologijs, ridiculis discriminū versiculis,
vulgi abusu (quē p̄ vsu indoctissimi habēt) & alijs id gen^o apinis,
ij A

Prefatio

Ant. Ne-
brif. lfa-
bela.

At neq; Diomedis litteratura Athanasio, nec Seruij centimetrina Albino, nec Prisciani opus luliano, nec (vt neotericos attingam) Antoni Nebriffensis grāmatica vnq; videri poterit. Isabelę Hispaniarū reginæ celsitudine indigna. Hos ego viros, cum cæteris linguę latinę columibus, tuo ductu, tuoq; auspicio imitatus, ex omnibus ferme veterum libris, conatus sum aliquid in medium afferre vt iuarem pro meis viribus, linguā latinam instaurare. In qua re, quicquid profeci tuū est, ex quo plus didici, q̄ ex alio quouis præceptore, abest dicto assentatio, id nouit deus. Tu mihi Aristarchus, tu Mæcius, tu Quinilius, quod quum e multis litteris tuis lacte lepore profluētibus, tum ex ijs quas hoc anno pridie Iduum Ianuariarum ad nos dedisti, liquet clarissime. Sic em scribis. Adsit nobis deliciarū linguę latinę zelus & auiditas, sit inter nos elegantię maioris honesta disceptatio, maneatq; in scrinijs nostris, nō patiar enim scripta mea in vulgus prodire, priusq; priscos authores ad vnguē perlegerim, ne forte in errorē incidam. Si hoc fecerimus miraberis, quantū fructum inde concipiemus. hunc in modum & in alijs epistolis me frequēter monuisti, ne editionem meam precipitarem, & hoc auriculis meis subinde instillasti. Nescit vox missa reuertī. Et nōnunq; territasti Vergiliano exemplo, qui æneida testamento cremari iussit, q̄ eam nō castigauerat. Quo factum est, vt in sextum annū dilata sit huius operis editio. Nam ante tres annos, ratus hanc artem ita a nobis supremā manum accepisse, vt edenda iamā videretur, eam tibi legendam obtulisperans (quæ mea fuit inanis iactantia) me ob id opus, non parum abs te laudatū iri. Verum multo aliter euenit. Nam tu (vt es nobilissimorū prudentissimus) sensisti illico, artē meā magis ex grāmaticorū officina, q̄ ex poetarum veterum adytis prodijisse, quod vt ipse nō diffiterer, statim rogasti, an Silij Italici libros lectitassetem? Quūq; id abnuerem, iussisti vt perlegerē, cognosceremq; artem meam admodū esse imperfectam, id quod ipse mox comperi. Itaq; præter eos quos antea perlegeram poetas (qui fuerant admodū pauci & neoterici plures q̄ veteres) dedit mihi perlegēdos nobilitas tua Lucretiū, & (quem antea cum Horatio, Ouidio, Martiale, Iuuenale, Persio perlegerā) Vergiliū, præterea Maniliū, quem alij malliū vocant, Germanicum Rufum, Ciceronē in Arato, Catullum, Tibullum, Propertiū, Senecam in tragædijs, Valeriū flaccum, Statium Papiniū, Ausonium, Claudianū, Sidonium apollinarē, Columellam, Palladium. Tum etiā grāmaticos & alios scriptores plurimos. Ex quib; vehementer emendaui & auxili artē meam, coactus multos taxare p

in artem versificatoriam

communi utilitate, qui maximo in precio habentur, quia licet doctissimi fuerint, tamē non potuerunt inter tot barbarici milites, nihil vitij contrahere, ideo ne quem iniuste culpassē puter. Libet altius repetere quanta sit inter poetas antiquos & neotericos differentia, ut more boni agricolæ, serere ingenuum volentis agrum, liberem arua prius fruticibus, falce rubos, silicemq; resecem, ut sciamus, inter poetas quos imitari & quos vitare deceat. Neq; enim omnibus passim credere debemus, sed illis dūtaxat qui floruerunt inter ducentos circiter quinquaginta annos ab ortu Ciceronis ad Antoninum Pium, hoc est ante christianū natalem annis cētum, ad centesimum quinquagesimū, ex quo salutem Christianā numeramus. Nam & latinus sermo, quēadmodum & cætera mortalia, aliquādo incepit, habuitq; suam infantiam, in qua vix quicq; effari potuit, sic locuti sunt Aborigines primum cum Faunis vatibusq; sic deinceps Latini & Albani, sic carmina saliaria composita suis sacerdotibus tandem parum intellecta, ut Quintilianus testatur, non adeo longe post hoc sæculum poetæ fuere. Liuius Andronicus, Ennius, Plautus, Næuius, Pacuuius, Cæcilius, Actius, Terentius, Lucilius, Turpilius, Marius, Afranius, Dorsennius, Attilius, Trabeas, Aquilius, Imbrex, Nonius & plures, quorū exceptis paucis opera interciderunt. hos multa licenter dūriterq; dixisse testantur Martialis, Persius, Quintilianus & inter grāmaticos Priscianus, ait autē Persius. Est nunc Brysei quē venosus liber Acti, Sunt quos Pacuuiusq; & verrucosa moretur Antiopa. Qd' autē ad quantitates attinet, raro horum auctoritate utimur, quia Ennius & Andronicus Epicū & Lucilius interciderunt, cum reliquis qui fere comici fuerūt Plautus vero & Terentius tam varijs vtuntur pedibus, tam sæpe sunt temporum iniuria mutilati, tam varie a varijs versus distincti, ut difficillimū fuerit quantitates dictionū ex his expiscari. Post hos qui sequuntur, linguā latinā mirum in modum locupletarunt, quos omnino imitandos dicimus, ut sunt illi, quos a me diligenter perlectos supra memoravi, præter Aufoniū Gallum & Sardonium Apollinarem, qui longo tempore post reliquos memoratos in multis a superioribus defecerunt, ut hoc opus perlegenti patebit. Claudianū & si eodem sæculo fuisse constet, multo tamen minus a veterū institutis aberrasse comperimus. Itaq; post Hadrianum imperatorē cœpit indies latinus sermo maiorem in modum languere, & quodam quasi senio contabescere, irrūpentibus in Italiam barbaris, quod nimis factum est, sub aduentu Gothorum in Italiam, regumq; Longobardorū, ad fatalem illam totius generis

Liguæ latinæ infantia.

Poetæ antiquissimi.

Poetæ imitandi. Liguæ latinæ virilitas. Aufoni⁹ gallus. Claudianus. Liguæ latinæ senectus.

Prefatio

Poete ru-
diori sae-
culo nati

Sidonius
in multis
errat.

humani pestem Mahumeteam, quæ cum omnibus ingenuis & bonis artibus sermonem quoque latinum interceptit, qua ætate pauci admodum fuere poetæ, & illi quidem superioribus longe indoctiores, Rufus Festus, Alphius auitus, Calphurnius siculus, cuius bucolica extant & perlegi, Terentianus, Claudianus, Sidonius, Aufonius, Iuuenicus, Prudentius, Fortunatus, Serenus, Boetius, Prosper, Priscianus, Lactantius, & multi alij scriptores quibus (quatum ad latinam attinet) eatenus fides habenda est, quatenus ea que nobis afferunt, veterum autoritate probari queunt, nam ut de reliquis, interim paululum taceam, de Sidonio Hermolai Barbari iudicium in lib. vi. Plinij cap. xxvi. neutiquam silebo, sic autem inquit Sidonius Apollinaris, legendus totus, probandus non totus. Nam Ctesiphon contra artem corripuit, Ioannes quoque, & heraclitus & diafema, tum alia compluseula contra artem, vel corripuit vel produxit, ut paraclitus & syllogismus & cætera, quæ cuncta suis locis declarabo, de heraclitus aliter sentit Pius Bononiensis ut enucleamus in medijs i ante. Prudentius quoque, ut Lactantius in nonnullis veteres poetas imitari negligentius reprehenditur ut Sedulius & Arator multo magis hallucinantur. Galterus, Gamfredus, Alanus, Petrus Riga, ut sæpissime declarabo. Sed omnium longe foeditissimi scripserunt qui hos secuti sunt, qui violata passim ac dissecta Romani imperij dignitate, minime seruarunt latini sermonis puritatem, quod & Theodosij temporibus fieri coepit. Nam Sidonius qui se Plinium in epistolis imitari predicat, peregrinum & gallicum redollet (ut ait Petrus Crinitus in illius vita) & simul inepta verborum affectatione, supra modum laborat, quemadmodum Fulgentius, Enochius & Mamercus. Eo autem res tandem devenit, ut reiectis doctissimorum monumentis, & omni elegantia proscripæ, Gothi cum reliquis barbaris omnem romanorum ordinem peruerterent, & barbaries totius orbis foeditissima regina, latinam penitus pessunderit. Quod idcirco euenisse hartolari licet, quia Gothi plurimos latinorum libros exussisse dicuntur, & romani principes tum omnes gothi, vandali, vel alij barbari fuerunt in nullo honore fuerunt poetæ apud principes & reges ut qui ab illis non intelligebantur. Ideo delectare minime potuerunt. Christiani autem pontifices, Abbe, Cardinales, & cætera ecclesie columina, poeticæ, ut diaboli pabulum tum spernere coeperunt, immerito tamē ut pulcherrime in apologetico suo ostendit diuinus poeta Baptista Mantuanus. Ita quum nulla poetis laus honosque fieret, poetæ nulli fuerunt. Siquidem verissimum illud verbum, honos alit artes. Et quod Martialis ait. Sint Mæcenates non deerunt Flacci, Marones, Ergo reiectis ethnicorum libris

in artem versificatoriam.

sine quibus latinitas consistere nequit, consequens fuit, latinitatem necessario
 interire. Quapropter barbari ipsi Virgilianam poesim fastidientes, no-
 uam versificandi artem excogitauerunt, veteresque obseruationes in quantitatibus,
 nec scientes nec scire cupientes suas aniles excogitationes omnibus veterum
 monumentis preferentes, os suillum profecto habuerunt, cui id demum bene-
 olet quod oletum olet. Huiusmodi itaque versus optimos iudicabant. Aethiopi
 terras iam feruida torruit estas, & tales leoninos vocabant. Anglia,
 Flandria, Florida, Francia nescia fraudis. Possidet haec tria prima, pre-
 dia plura, laudis, hostium bellarios nuncuparunt Virgo parens christi con-
 sistens inuiolata, Tu mihi ingrata summa bonitate dedisti, hos crucem
 gnatos dixere, Ignis edax & flamma vorax mea destituere Nummus
 emax animusque sagax ea restituere. Quinetiam rigimos (ut ipsi dicunt)
 excogitarunt veluti, Pange lingua gloriosi corporis mysterium Sanguisque
 preciosi quem in mundi precium. Catharinae collaudemus virtutum insi-
 gnia. Pange lingua gloriosi prefulis preconium, & plura his similia, in quibus
 syllabarum numerus seruat, non metri ratio, licet imaginem seruent trocha-
 eae archilochii tetrametri catalectici, quae re non satis diligens fuit Hermas-
 nus Torretinus quod haec carmina trochaica esse credidit. Nam in hymnis
 de sacramento & diuo Nicolao, principium tantum versus est. Nam quisquis
 composuit, delectatum esse constat harmonia hymni pulcherrimi de
 christo, non nisi a doctissimo poeta compositum, in quo ubique magna cum ele-
 gantia, carminis ratio custodit pulcherrime. Pange lingua gloriosi prelium
 certaminis indocti homines nescientes esse carmen, putarunt ex quatuordecim
 syllabis, quae septima perpetua esset longa, & duodecima breuis, eiusmodi
 harmoniam resultare, nulli pedibus obseruatis. Tanta est poeseos suauis-
 tas, ut etiam sui ignaros mixtum in modum oblectet, verum non satis dulcem
 iudicant hanc symphoniam nisi barbarico more eam illutillarum. Multa
 possent in hunc modum illi scripta anilia afferre, quod natus est Alexander Gal-
 lus, cuius opus doctrinale inscribitur, circiter annum domini millesimum
 ducentessimum quo tempore barbaries toto mundo dominabatur, usque ad tempora Fran-
 cisci Petrarcae. Qui non sine diuino numine circiter annum domini. M. ccc. tinam in-
 xl. barbariei bellum indixit fugientesque musas reuocans, eloquentiae studia stauratio
 vehementer excitauit. Post hunc coepit lingua latina mixtum in modum instaurari per neoteri-
 rari ab Leonardo Arretino, Guarino Veronensi, Francisco Philephoccos,
 maxime autem Lauratio Valla, Ioane Tortellio, Aenea Syluio, Domitio
 Calderino, Galeoto Gaorgio Merula, Gaorgio valla, Hermolao
 barbaro, Pico Miradulano, Angelo Politiano, Philippo Beroal-
 do, Petro Crinito, Ioane Baptista Pio, & qui ante fuerunt, Nicolao Per-
 otto, Sulpitio, Nestore aliisque innumeris. Quo tempore etiam clarissimi poe-
 ta, Bapt. Mant. & Faustus Foroliuensis, latinum eloquium mirifice auxerunt.

Liguae la-
 tie mors:

Prefatio

Ant. Ne
brisseā.
Erasmus
Rodulf.
Faber
Badius.

Nec Itali solum hanc rem curarunt, nam Aelius Antonius hispanus
Herasmus Hollandus. Rodulfus Agricola Frisius. Iacobus Faber
Gallus, & Iodocus Badius Cimber, vel (ut nunc loquuntur) Flan-
der, & alij plurimi diligentissime laborarunt in instaurandis veteri-
bus linguæ latinæ thesauris. Cæterum hi omnes (quod bona omni
pace dixerim) inter barbariei milites conuersati, nequerunt sceddissi-
mā barbariē penitus extinguere, quoniam cōtagioso illius veneno afflati
tā in prosa quā in carmine peccarunt, alij alijs, aut magis aut minus
diligentius, aut indiligentius veterum monumenta perscrutati sunt.
neotericos itaque doctissimos quorum ne calceamenta quidem sol-
uere dignus sum, animaduerti sæpicule a veterum institutis non ra-
tione aliqua, non ex industria sed ex ignorantia defecisse. Quod si
quis dictum hoc, vel rideat vel miretur, ille perlectis his libellis no-
stris, cogetur mecum sentire, & eadem agnoscat, quid sibi velit Hora-
tium illud. Tu nihil in magno doctus deprendis Homero: Dece-
pti sunt autem Neoterici, librorum mendis, librorum falsis titulis, nimia
græcitate Grammaticorum peruersis regulis, quæ omnia olim ita fue-
runt pura, & integra, ut veteribus nulla fuerit errandi occasio. Itaque
& si poetis diuinis Baptiste Mantuano, aut Fausto, nec minus inge-
nium nec pauperior vena fuerit quæ Vergilio vel Ouidio, nihil mi-
rum si non æque ut illi linguæ latinæ puritatem custodire. ¶ Dece-
pti sunt inquam mendosis libris, nam librariis incuria, aut ex nimia
vetustate, corrosis litteris, innumeri irrepserrunt errores, alijs alia in
locum litterarum vel dictionum perditæ, aut male scriptarum suffi-
cientibus, alijs parum doctis mendas non animaduertentibus. hinc
emerserunt in Plinium, in Plautum, in alios authores, annotationes
Calderini, Beroaldi, Politiani, Sabellici, aliorumque, hinc altercationes
grammaticorum infinitæ, adeo ut nescias, Quo tentas nodo mutante
Protea vultu. Multa ergo sunt in poetis mendosa per que pauci do-
cti errores suos defendere conantur. In Papinij libris ita legitur: Terra
nec illa famo fama de Ioue sonant. Multa mecum reputans &c. Omnia
clam nitent &c. sic nico medis p lyco medis, & alia multa quorum non
nulla suis locis manifestabo, ut rubentes p rumpentes &c. & in Luca
no transfigit, honor, phytonē, statuta, p transigit horror. Plato
nē, statira. In Catullo, nouissem, malis, ales, p nouissime, male, ates
in Ausonio de studio puerili delaniatura p delentura. In Seneca
Mida pro ipse, & Midam p nudā, & in Vergilio sirim pro scinim,
stymphalides p stymphali. In Lucretio glomere p pondere, pdely-
rus p pdolyn, stateres p stateres, lucanas p lacunas, sic alia ppe innume-
mera, adeo ut difficillimum sit ex hoc poeta quicquam concludere nisi

Mendosi
libri.

Lucretij
libri mē-
dosissimi

in artem versificatoriam.

emendatiores libri inueniantur q̄ n̄ quos legi vt lib. iiii. Plaga hæc
ad nostras acies deriuabit̄ iētus. Recte aut̄ lib. ij. deriuare queſit̄ ani-
mū. curamq; leuare. In eodē. Ne tu forte putes serræ ſtridentis acer-
bum. Horrorē conſtare elemētis læuibus æque. Ac mūsæ Mele p
chordas organicaq; &c. Mendosum eſſe nihil dubito p atq; mele **Mele**
mūsæ. Nam melos cuius plurale Mele eſt, priorē corripit, licet Al-
dus ratione liquide velit pducī apud Homere & Perſium. In eodē
principalis ſecundā contra primitini naturā videtur pducere. Qd̄
de mele dixi. patet verē eſſe ex eodē. Et cygnea mele Phœbæq; De-
dala chordis. Carmina cōſimili oppreſſa rōne ſilerēt. In eodē Libya
cōtinuo dñis priuata ſupp̄bis, p Cōtinuo libye, vt ſit libye. es. nā hoc
nom̄ primā corripit. Plurima id genus menda tum in hoc tū in
alijs authoribus manifeſtabo, vbi opus videbit̄. ¶ Secūdo plu-
rimū decepit imprudentes & interim nō aſpernadē doctrine virōs
falſa libroꝝ inſcriptio ſeu falſi librorum tituli, quos ſubſtitioſi li-
bros vocamus, verbi gratia. Ouidiana authoritas iure pro regala **Libri fal-**
habēt. ideo ſemidocti neſcientes ctriico ſeparare lolium, fidem ha- **ſo inſcri-**
buerunt opusculis de pulice. de trib⁹ puellis. de amore Pāphili. de **pti.**
philomela. de vetula. de ſompno. de cuculo. de limace. de ludo la-
trunculoꝝ. de nuncio ſagaci, q̄ hæc Ouidij opuscula vulgo fere-
bant̄. quib⁹ ab Ouidiana vena. nihil magis alienū excogitare que-
as. necq; em̄ ſunt (vt Aldus inq̄) Ouidio vel puero digna. Miror
pfecto. quonāmodo ineptus ille vetulus. de inepta vetula ſenbēs
ineptiſſime. voluit credi opus ſuū eſſe Ouidij. Qui vt fidem faceret
dicebat ſe prius ceciſſe. in noua corpora mutatas formas. Cona-
batur nimir̄ ſerpentes auib⁹ gemiāre & tygris agnos. i ſuā bar-
barem cōnectere Ouidiane fluens ſuauiter elegāq;. Siqdem nemo
fuit. vnq̄ poetaster. vetulo illo malefano indoctior. qm̄ innumera
ſunt eius nebuloniſ impudētissimi errata. vt liquet illū lectitanti in-
numiſſima. enigma. philoſophia. homogenia & alijs innūteris. Eui-
dens ſignū eſt hoies illius ſeculi fuiſſe indoctiſſimos. qui non p̄cepe-
runt eiſmodi anileis nugas nō eſſe Ouidij. Dionyſiū quoq; nō Pri-
ſcianus trātulit. ſed Fānius vt ait Hermolaus in. vi. Plinij ca. xxviii
Vergilio quoq; nōnulla opuscula putant falſo aſcribi. vt aſna. ro-
ſe. citis. priapea q̄ Ouidij eſſe docet Politianus cap. lix. miſcela. Qui
Macriū quendam poetā ſui ſæculi multa laude pſequit̄ cuius nulli **Macere**
libri extant. quare errant qui in arte vſificatoria vtunt̄ teſtimonio
Macri de viribus herbar̄ canentis. non poetæ quidē ſed nec verſi-
ficatoris ſatis idonei. quem rudiori ſæculo fuiſſe. ex eo conſtat. q̄
Plinij teſtimonio perſepe vtitur. Hæc eo diligentius recensui in dly

Prefatio

tissime domine, ne (quod non omnino iniuria Verulanus Nouari
ensi obiecit) dicat tam bonis quam malis suffarcinatus authoribus.

Græciffa
tes nimi
um.

¶ Tertio nimia græcitate plurimi in errore ducti sunt, quod vitium
non iam primum notatum est, quum ipse etiam Horatius derideat eos
qui nimis græca latinis immiscet, nam plerique amore græce lin
guæ, latina negligunt, suntque admodum iactabundi & ultra modum
laudatores sui, nihil putant sibi non licere græcitate freti. Neque memi
nerunt Martialis dicentis, Nobis non licet esse tam disertis, videndum
est quid latinis placuit, non quid græcis. Non eo id dico quod græce lin
guæ studere, malum putem, dum id ita fiat ne latinæ linguæ ideo ma
ta violemus. Ceterum ne iniuria dicar græculis infensus, adducam
omnibus unicum, Laurentium Lippium Collensem, qui græco transu
lit Oppiani poetæ veteris libros de piscibus, is inquit Laurentius sæ
pissimæ, dum studuit græcis, neglexit latina, ut videbis facile ex his
quæ notavi generosissime domine mi Haloine. Nunc e multis paucos
illas versus subiecisse sufficiat, e quibus lector, id quod dico, vere
esse cognoscat, versus itaque Lippii e diuersis libris hi sunt.

Lauræti
lippius.

Addas opyphagos istus atque agriophagos Est tanta signum crapu
la ventrisque rapacis Ediscat finem, luxum crapulaque sequuntur.
Innumeri morbi. Inuerecunda lupi non pendunt agmine poenas;
Agmina tam turpi, victus maculata pedore Atque fluitantem dissu
tis undique lignis Quattuor ascendunt scapham sed remige proni
Sunt duo. Et mouet a cano, cuncta impedimenta parente.
Sic manus inuerecunda canum latratibus implet Lesbios arion
vectus delphine recuruo. Sed quum florentis peregerunt tempora
pubis Et ponderosum plumbum gerit ille sinistra. Et sæpe extin
guit, & tabo suffocat atro. Iden male pducit Scarus, Merulus &
plura, nec arte recte seruat in epigramatis, ut Tales Tyberius di
citur esse dapes Corrupta est cocco, purpura galatio. Elachry
mis stillat, semper electra prius. Post ego pelamys, post ego thyn
nus eram Angele memphiticis, tibi sit coracinus in undis.

Græmati
cis quate
nus cre
dendum
Libellus
Georgij
Haloini
de veteri
b^o & neo
tericis scri
ptoribus

Si aliorum errata recensere vellem, plurimum turgesceret pagina,
vbi tamen opere precium videbitur, nullo modo silebo. Tatus est
meus in communem studiosorum vilitatem amor.
¶ Quarto decepti sunt Neoterici grammaticorum peruersis regulis,
id quod tu nobilissime & doctissime patrone doces pulcherrime
in libello elegantissimo de veteribus & neotericis scriptoribus abs
te composito, quæ ne diu, bonarum literarum studiosis inuideas, ur
am celsitudinem summopere rogamus. ¶ Igitur video plurimos
tam obstinate grammaticorum, immo etiam grammasticarum regu

in artem versificatoriam

lis inniti, vt cedere nolint & peruersam doctrinam abnuere. Quis
omnium veterum auctoritatem, omnē rationem contra eos ad
duxeris, id solum amant, id iactant olim pythagoricorū verbum,
ipse dixit. At si nosse vellent vnicum vsū esse Quē penes arbitri
um est, & ius & norma loquendi, vsū autem habendum, doctis-
simorum loquēdi consuetudinem, & ex hoc vsu tātum grāmati-
corum regulas constitui, scirent regulis eatenus fidem habendam,
quatenus veterum auctoritati nō aduersentur. Quod si aduersentur,
explodendæ sunt, etiā si grāmatici summi eas constituerint. Grā-
matici nanq; auctoritas per se nulla est quum ex sola doctis-
simorum oratorum, historicorum, poetarum, & aliorum idoneorum
scriptorum obseruatione constet ortam esse veram grāmaticam,
multa dicenda forent si grāmaticarum ineptias refellere vellem,
sed nulla est gloria preterire asellos. Etem In tauros libyci ruūt leo-
nes, non sunt papilioibus molesti, nec iniuria, quia expedit ipsum
expugnare caput, ideo nūc animus est, vnicum grāmaticorū prin-
cipis erratum cum primis insigne persequi, is autē est Seruius quē
merito plurimi facis, quē omnibus grāmaticis Macrobius nō du-
bitauit preferre, in cuius sententiā & ipse iubentissime eo, & omnibus
qui sapiunt, eundem censeo. Cæterum quia nihil est in hac lachry-
marum valle, omni ex parte beatum, nec quisq; fuit tam consum-
matae scientiæ, vt nihil aliquādo errauerit (vt Quintilianus auctori-
es) ideo non semper optime sensit Seruius, vt in Annotationi-
bus Beroaldinis plane conspicitur, & ego notavi ex eo quod dicit
in illud Vergil. lib. i. geneidos. Huic coniunx Sicheus erat. Sicheus
(inquit Seruius) primam natura corripit, sed hic ecclasin fecit. licen-
tia quæ in proprijs nominibus est, vbi licet in quauis parte sylla-
bæ mutare naturam, idem euenit in appellatiuis si a proprijs sunt
vt sicano pretenta sinu, hæc ille, quibus in errore traxit fere quot
quot post eum fuerunt, grammaticos quidem Franciscum Ni-
grum, Robertum Gaguinum, Gæorgium Vallam, Nicolaum Fe-
retum & ferme cæteros. Poetas vero Franciscū Petrarcham, Lau-
rentium Lippium, cum multis alijs quos vbi opus erit manifesta-
bo. Et eo res deuenit vt etiā diphthongos passim corripuerint
in proprijs, vt lælius, clæmentia, Gæorgius, Quo fit vt maiore li-
centia vsū videas quemuis neotericorum, q̄ veteres vniuersos
Propria certe non magis ad placitum ponenda esse quā appellati-
ua contra Seruianam doctrinam satis docent Ouidius & Martia-
lis. Qui, quidē in lib. iij. de Ponto vbi conqueritur hoc nomē Tu-
ticanus non posse elegiā ingredi quia habet breuē inter duas lon-

regle grā
maticorū
vnde cō
struatur.

loquendum est et
plures sententias
ex vniuersis auctoritatibus

Seruij
laus.

Seruij er-
ratum.
Sicheus

Propria
nō poni
ad placi-
tum.

Prefatio

gas. quod nō potest heroicum aut elegiacum ingredi nisi breuiter
 producendo, aut longam corripiendo, aut dictionem diuidendo.
 Diuisio ita ut tuti sit finis versus, canus alterius principii, quorum nihil li-
 ne dictio cere Ouidius docet. licet id fecerint bis aut ter in sapphiciis Catullus
 nes causa primū interim satis durus, & hūc secutus Horatius. Tu Ouidio au-
 vsus nō scultes, ait autē Catullus. Gallicum rhenū horribilescq; & vlti Mosq;
 admitti. britannos, pro vltimosq;. primum Horatius lib. ij. car. Ode. xvi.
 Grosphē nō gemmis neq; purpura vā Nale nec auro. i. venale. Et
 lib. i. ode. ij. Labitur ripa loue nō pbante. v Xorius amnis. i. vxori
 us, sapphici sunt cum adonijs. Idem diuisit iureiurādo & pauca alia
 in Ionicis qui numeri potius sunt q̄ carmina vt exanimari, lauit,
 bellerophōte id quod in alijs generibus esset turpissimū, nec vsq;
 pulchrū est. Carmē Ouidij (ne lōgum faciā) in lib. iij. de p̄pto est.
 Quo minus in nostris ponaris amice libellis

Nominis efficitur conditione tui.

Est ego non alium prius hoc dignarer honore,

Est aliquis nostrum si modo carmen honor.

Lex pedis officio, fortunaq; nominis obstat,

Quaque meos adeas, est via nulla, modos.

Nam pudet in geminos ita nomen scindere versus.

Desinat ut prior hoc, incipiatq; minor:

Et pudeat, si te qua syllaba parte moretur

Arctius appellem, Tuticanumq; vocem;

Et potes in versum Tuticani more venire.

Fiat ut longa syllaba prima breuis.

Aut ut educatur quæ nunc correptius exit

Et sit porrecta longa secunda mora.

His ego si vitijs ausim corrumpere nomen.

Ridear & merito peccus habere neget.

¶ Secundo ppria nō poni ad placitū liquet ex Martialis lib. ix. vbi
 mirum in modum conqueritur dulcissimū nomen Earinus non
 posse adire carmen phaleucium, quia omnes syllabæ illius nomi-
 nis sunt breues. ergo nec spondeum nec dactylum nec trochæum
 constituere potest. Sed cur se excusat Martialis? quum id nomen
 Earinus optime ingredi posset seazonta? Ego profecto Martia-
 lem ob id solum hæc scripsisse suspicor, ut retunderet quorūdam
 poetarum impudentiā, qui more graecorum, ppriorū quanti-
 tates confundebant, & id quidem ineptissime quia multo licentius
 graeci scribūt q̄ latini. qd̄ ostendit Martialis dicens, Nobis nō licet
 esse tam disertis Quā rem si diligenter pensiculauisset Priscianus mi-

in artem versificatoriam.

nus peccasset, nec vnq̄ dixisset pro eodem dici filius meus & filius
mei, atq; alia multa q̄ Laurentius Valla rectissime reprehendit, sed is
(vt in prefatione sua testatur) etiam ex græcorū erroribus laudem
se consequi posse autumat, Ita Seruū nimio græcæ linguæ amore
deceptū video. Nam iniquū fuit propter pauca exempla (id quod
grammaticorum peruersitas sæpe facit) regulā constituere. Siquidem
licet Sichæus & pauca alia tam appellatiua q̄ propria, quasdā sylla
bas ancipites habent vt cognoscat hoc opus nostrū diligēter per
legens, nonne propter hoc variabimus primā in his dictjonibus
Iulius, Scipio, Naso, Horatiū, athenæi Aristoteles, Marius &c.
Absit obsecro per deum immortalē hæc impudentia, & (vt vere
dixerim) stoliditas. Nunc audiamus dulcissimū Martialis carmen
lib. ix. ad Earinum Domitiani Ganymedem.

Nomen cum violis rosifq; natum. Quo pars optima nūcupatur
anni, Hyblam quod sapit, atticosq; flores. Quod nūlus olet
alitis supbæ, Nomen nectare dulcius beato, Quo mallet Cy
beles puer vocari. Et qui pocula temperat tonanti Et qd Par
rhasia sones in aula. Respōdent Veneres Cupidinesq; Nomē
nobile, molle, delicatū. Versu dicere nō rudi volebā, Sētu
syllaba contumax repugnas. Dicunt Earinon, tamen poetæ
Sed græci quibus est nihil negatū, Et quos ares ares decet sonare.
Nobis non licet esse tam disertis Qui musas colimus seueriores;
Earinus interpretatur vernus ab ear. i. ver. corripit nomen hoc oēs
syllabas, quod si possent ad placitū poni, inaniter dicit Martialis syl
labam esse contumacē. Græci tamē audent primā pducere, vt in
Earinus.
ares priorē variare, nam Homer⁹ ita versum inchoauit feste Cal
derino, Ares ares &c. vbi primus pes est dactylus. Ares. i. mars, id
nobis non licet latinis, quia musas colimus seueriores, i. minus in li
rentiam ruimus q̄ græci quibus nihil est negatū. Miror an sint vlli
tam obstinate in Seruū opinionem iurantes, vt adhuc Seruio adhe
rere malint q̄ Ouidio & Martiali. Valeāt igitur quorū hi sunt ver
sificuli. Cōdidit athenas, adiuuū nomine Pallas Lycaon Arcas diui
nas prouocat iras. Tu tamē Horati doctor pakus abbreviasti. Oui
dius vates Peligni ruris alumanus. Oui. Notus feritate Lycaon. Pro
pertius. Magnū iter ad doctas proficisci cogor Athenas. Hora. lib.
liij. car. ode. vi. Vatis Horati, Adonicū carmen est. Ouidi. Detinuit
nostras numerosus Horatiū aures. Verg. in Culice. Hic Fabij De
ciq; hic est & Horatia virtus, ne omittas coniunctionē &. Perotto
credit Horatiū a verbo oro deriuari sed quum hoc nomen & as
piretur & corripatur, non assentior Perotto. Martialis lib. i. In no

Prefatio

mentanis Ouidi quod nascitur agris p Ouidij. Idem lib. vi. In pō-
peiano dormis Liuiē teatro. Idem est nomē sancti & multorum
christianorum a quibusdam male correptum. Idem alibi Forsitan
& posset vincere mollis Otho, imperatoris cuiusdam & aliorum
propriū. Vulgus scribit & profert gemino tt Otto. Multa vide-
bita nobis iuste rephēdi, quisquis hanc artē perlegerit. Sed quur

Ome p' propria plus priuilegij haberent appellatiuis, quum omne propri-
prium su- um nomen fuerit aliquando appellatiuum, vel ex appellatiuis de-
it appella- riuatū, vt Foelix, Rusticus, Germanicus, Clemens, Pius, Piatu,
tiuu; aut Romanus, Seuerus, lectoria, celer, liber, lupus, memor, Bar-
ex appel- barus, barbara, paulus, paula, petrus, petra, Iuuenus &c. Ste-
lauuo. phanus, Hercules, Hector, Hermes, Nicolaus, Philippus, & cæ-
tera innumera, Adam, Abel, Cain, Habraham, Isaac, Iacob.

lege sylvam beati Hieronymi & cognosces hæc omnia fuisse appel-
latiua. vt hæc ex appellatiuis. Burrhus, Purrus, Pyrrhus, Galba,
Cotta, Scipio, Plancus, Agrippa, Cicero, Fabius, Lucina, Eli-
cius, Postumus, Syluius, Aphrodite, Claudius, Virgilius & alia
innumera, in quibus si quis mihi nō credat, is legat primū librum

Quintilianū de institutione oratoria, & libros Faistorum Ouidij,
& primum epistolarum Leonardi Arretini. sic a Tutus tutius tu-
Valeria- ticanus, a dominus Dominicus, ab hadria Hadrianus, a do mitus
nus. Domitius & hinc Domitianus, a Iulius Iulianus, a quintus Quin-
tinus, a valerius Valerianus, Martia. lib. x. Ne viuam nisi te Domi-
ti permittē libēter. Idem lib. i. a Valeriano Pollio petes quinto, sca-

neccessitas zon est. Obijciēt fortasse aliquis poeticam neccessitatem, veluti italia
poetica. primā naturaliter corripit, testimonio omnium grāmaticorum.

Vergilius tamen primā produxit, quia aliter heroicū carmen adie-
re nequibat. Idem factum est in siticula, cuniculus, tegeticula, canic-
cula & alijs nonnullis. Quid igitur faciam (inquis) si diuini Nico-
lai aut Iuliani historiā contexere tulerit animus, quo nomine ap-
pellabo? si nec Nicolaum nec Iulianum dicere licet: & quur in ma-
gno opere non licebit mihi quod Vergilio? Scimus pfecto Ver-
gilium & alios neccessitate quadā produxisse quædam aut corripu-
isse, verum ea pauca sunt nec citra veterū authoritatē, nam italia
primā pduxit etiam apd Enniū & Lucretiū pluresq; ante Vergiliū
itaq; inuentis recte vtēmur, noua nō sine maxima neccessitate finge-
mus, neq; vnquā nisi in ope maxio, eaq; erunt paucissima, immo
nulla, donec iam extra inuidiæ aleā fuerim? Quocirca intollerabi-
les puto eos, qui in modico opere abutunt omi licentia, quū in hac
re nullo modo laxandē sint habent. Igit si occurrat nomen versus

*Præsentem parat
no sunt leges
neccessitatem*

in artem versificatoriam

contrariū vt Nicolaus, Iulianus, Tutican^o &c. imitabor Martiafe
 qui circuitione vsus est dicens in eodem libro. Ille puer tanto dño
 gratissimus aula. Nomie qui signet tēpora verna suo. id est Earin^o
 qđ interpretat̄ venus. Sic Ouidius quoq; secundū scribens ad Tu
 ticanum. Possumus præterea etiam a latinis (si is casus emergat)
 patronymica formare a patre, a matre, a patria, vt docemur quū
 ex Vergilio tum ex Ouidio in Metamorphosi, licet etiā paucis ver
 siculis innuere syllabam esse contumacem. vt Horatius fecit lib. i.
 sat. v. Quattuor hinc rapimur. Vīginti & milia rhēdis mansuri op
 pidulo quod versu dicere non est. Signis per facile est. nomen op
 piduli alij dicunt esse equotutium alij equumtutium, alij Entractiti
 um, quod si propria vrbiū ponerentur ad placitum inutilis &
 vana esset Horatij excusatio. Sidonius Apollinaris etiā docet pro
 pria nō poni ad placitum, circa finem carminis de laudibus Nar
 bonis dicens. Horum nomina quum referre versu Affectus cupi
 at metrum recusat. Præterea possumus vti consilio Seruij dicentis
 in illud. i. æneid. Huic coniunx Sicheus erat. Quoties poēta aspera
 inuenit nomina vel metro non constantia, aut mutat ea, aut de his
 aliquid mutilat. Nam sicheus sicharbas dictus est. Belus Didus, pa
 ter dictus est methres. Carthago a cartha lectum in historia Pæno
 rum. sic Philelphus nūc Niculus nunc Nicoleos, p Nicolaus dixit,
 & Nicolaum quintum summū pontificem in decadibus semper
 Nicoleon appellat. Cæterum caute id faciendum censeo, ne hæc
 mutilatio carmina nostra mutilet. Q; si noīa barbara fuerint, bar
 bara seruabit̄ quātitas, tā in pprijs q̄ appellatiuis, sed cū Diomedes
 Priscian^o ait in pegrinis & barbaris, nullos certos esse accētus. ideo
 (vt ait Priscian^o) vt necessariū videbit̄, in metro locabūf. Ego pu
 to reḡas latinās q̄tū possūm^o esse seruādas, si tñ talia sint vt quātita
 tas mīme cōstiterit, quia barbara aut e barbaris deducta nec ab aliq̄
 egregio poeta in carmē deducta fuerit. licebit (vt opinor) p volūta
 te nra carmib^o ea aptare, sed optimū fuerit testib^o Iosepho in prio
 hebraicaz antiquitatū, & Prisciano li. v. de octo p̄tib^o orōnis extē
 siōe vnūs syllabē facere latina aut gr̄ca, vt Esrom^o, Adamus &c.
 Mātuan^o. Et quā fatidico ppl'o Balaham^o heois. Idē Semis est nri
 princeps Habraham^o, & altū. Idē Esromusq; Arā genuit, Salmōa
 Naafon. Plinius Cecilius idem docet dicēs. Nōnullos labor est vt
 barbara & fera nomina in primis propria versibus non resultent
 + Nihil est quod non arte curaq; si nō potest vinci mitigei. Hęc sunt
 illustrissime dñe q̄ p̄notāda iudicauī q; in his etiā maxios viros
 hallucinatos esse cognoui, quę si nobilitati tuę pbabunf, sat habeo,

Obtuli abrahamus
 Salmam sua gaudia
 natum Martianus

Prefatio Niniuſtæ Verſificatorię.

Tu mihi proſecto mille lectores. Cupio & id ſummo p̄re ſtudeo
ab indoctis vilipendi, dum veteres auos eis de pulmone reuello,
vt tibi doctiſſimo Mecœnati meo & cæteris bonarum litterarum
ſtudioſis placeam. Quod ſi non conſequar, æquo animo feram,
nec ob id dulciſſimas muſas abominabor, immo dum ſpiritus
hos reget artus, maxime colam & mihi iuxta Hiſmeniam cantila-
bo. Vale dulciſſime domine o & præſidium & dulce decus meum
Bergis apud diuum Guinno cum feſto diui Nicaſij. Anno domini
Milleſimo quingenteſimodecimo.